

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 4'2024

(видається з 1994 року)

ISSN 2786-5517 (Online), ISSN 2409-1944 (Print)

<https://doi.org/10.37634/efp.2024.4>

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних і юридичних наук

Наказ Міністерства освіти і науки України від 02 липня 2020 р. № 886 (економічні науки).

Наказ Міністерства освіти і науки України від 24 вересня 2020 р. № 1188 (юридичні науки).

Рішення Аудиторської палати України від 21.12.2017 р. № 353/10 (облік та аудит).

Рестраційне свідоцтво КВ № 21620-11520ПР від 12 жовтня 2015 р.

Журналу присвоєно міжнародний ідентифікаційний номер ISSN 2409-1944 та включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus.

Префікс дої журналу: 10.37634/efp.

або частковий передрук матеріалів журналу допускається лише за згодою редакції.

Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 30.04.2024

Формат 60×84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: вул. Хрещатик, 44, м. Київ, 01001

Телефони: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Факс: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua

Засновники:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять

відбір, внутрішнє і зовнішнє рецензування

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Національної академії внутрішніх справ України (Протокол № 4 від 18 квітня 2024 р.). Повний

© "Аналітик", 2024

© "Економіка. Фінанси. Право",

2024

Суб'єкт видавничої справи

Типографія: ТОВ "Міжнародний бізнесцентр"

GLORY TO UKRAINE! GLORY TO THE HEROES!

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ECONOMICS

FINANCES

LAW

MONTHLY INFORMATIONAL AND ANALYTICAL JOURNAL

№ 4'2024

(issued from 1994)

ISSN 2786-5517 (Online), ISSN 2409-1944 (Print)

<https://doi.org/10.37634/efp.2024.4>

Journal is included in the list of scientific professional editions of Ukraine, which can be published results of dissertations for the degree of doctor and candidate (PhD).

Order of Ministry of Education and Science of Ukraine № 886 of July 02, 2020 (economic sciences).

Order of Ministry of Education and Science of Ukraine № 1188 on September 24, 2020 (legal sciences).

Order of Audit Chamber of Ukraine № 353/10 on December 21, 2017 (accounting and audit).

Registration Certificate – KV № 21620-11520PR on October 12, 2015.

Journal is awarded the international identification number ISSN 2409-1944 and included in the international Scientometrics base Index Copernicus.

Journal's DOI: 10.37634/efp.

Founders:

Audit firm "Analytik" jointly with the National Academy of Internal Affairs of Ukraine

The papers must pass

selection, internal and external review

Recommended for publication and dissemination through the Internet by the Academic Council of the National Academy of Internal Affairs of Ukraine (Protocol № 4 of April 18, 2024). Full or partial reprint of the

materials of the journal is allowed only with the consent of the editorial office.

The authors are responsible for the selection and presentation of the facts. The content and authenticity of the advertisement is the responsibility of the advertiser.

Signed for print 30.04.2024

Format 60×84/8

Publication – 250 copies

Address of the editorial office:

Khreshchatyk str., 44, Kyiv, 01001

Phones: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Fax: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Web: www.efp.in.ua

*The subject of
publishing*

© "Analytik", 2024

© "Economics. Finances. Law",

2024

Typography: LLC "International Business Center"

РЕДКОЛЕГІЯ

Головний редактор

Валентина Левченко, д.е.н., член Ради нагляду за аудиторською діяльністю Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, директор ВПГО «Спілка аудиторів України» (Україна)

Шеф-редактор

Володимир Головач, к.ю.н., голова правління ПрАТ «Аудиторська фірма "Аналітик"»; Заслужений юрист України (Україна)

Заступник головного редактора

Тетяна Головач, д.е.н., професор, аудитор, заступник директора з наукової роботи Інституту аудиту (Україна)

Учасники редколегії

Антон Бойко, к.е.н., доцент кафедри економічної кібернетики, Сумський державний університет (Україна)

Олена Величко, к.е.н., доцент кафедри міжнародних фінансів, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)

Анатолій Герасимович, д.е.н., професор, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)

Тетяна Гільорме, д.е.н., доцент, начальник відділу міжнародних проєктів, професор кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

Любомира Кіндрацька, д.е.н., професор, професор кафедри податкового менеджменту та фінансового моніторингу, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)

Ірина Криштопа, д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)

Юрій Манцевич, д.е.н., доцент, вчений секретар, Державне підприємство «Науково-дослідний і проєктний інститут містобудування» (Україна)

Олена Петрик, д.е.н., професор, завідувачка кафедри аудиту, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)

Петер Плавчин, доктор наук, проф. інж., ректор Академії Данубіус (Словацька Республіка)

Свєтлія Полякова, к.е.н., доцент кафедри фінансів та банківської справи, проректор з науково-педагогічної роботи (навчальний процес). Вищий навчальний заклад «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка» (Україна)

Олена Попишняк, д.е.н., професор, професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка (Україна)

Юлія Слободяник, д.е.н., професор, професор кафедри аудиту, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)

Евангелос Сіскос, д.е.н., професор, Університет Західної Македонії (Греція)

Сергій Ткаченко, д.е.н., професор, ректор, Вищий навчальний заклад "Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»"; академік Академії економічних наук України (Україна)

Віктор Тринчук, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансових ринків, Університет державної фіскальної служби України (Україна)

Людмила Чижєвська, д.е.н., професор, професор кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку, Державний університет «Житомирська політехніка» (Україна)

Гульнара Балгімбекова, к.ю.н., зав. кафедри конституційного та міжнародного права, Карагандинський державний університет ім. Е.А. Букетова (Казхстан)

Олександр Бригінєв, д.ю.н., професор, Хмельницький університет управління та права ім. Леоніда Юзькова; член Союзу юристів України (Україна)

Віктор Василичук, д.ю.н., професор, професор кафедри оперативно-розшукової діяльності, Національна академія внутрішніх справ; Заслужений юрист України, полковник поліції (Україна)

Сергій Константінов, д.ю.н., професор, зав. кафедри адміністративної діяльності, Національна академія внутрішніх справ (Україна)

Ігор Озерський, д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного та кримінального права і процесу, Чорноморський національний університет імені Петра Могили; академік Національної академії наук вищої освіти України (Україна)

Малгожата Скоржевська-Амберг, доктор філософії, адвокат, кафедра теорії, філософії та історії права, юридичний коледж, Університет Козмінського (Польща)

Юрій Фрицький, д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного, адміністративного права та соціально-гуманітарних дисциплін, Інститут права та суспільних відносин Університету «Україна»; Заслужений юрист України. Член Центральної виборчої комісії (Україна)

Анатолій Яровий, к.ю.н., доцент; суддя у відставці; член міжнародної поліцейської асоціації (українська секція) (Україна)

Комітет консультантів і мовних редакторів

Марі-Франс Кенуй-Казаль, доктор філософії з гуманітарних наук (Франція)

Лєся Поповецька-Демченко (Україна-Франція) – відповідальний редактор

Анна Туманян (Україна) – випусковий редактор

EDITORIAL BOARD

Editors-in-chief

Valentyna Levchenko, Doctor of Economics, member of the Supervisory Board for audit activity of the Authority public oversight for audit activity, Director of the All-Ukrainian Professional Non-Governmental Organization "Union of Auditors of Ukraine" (Ukraine)

Volodymyr Holovach, PhD in Legal Sciences, Head of the Board of the Audit Firm "Analitik"; Honored Lawyer of Ukraine (Ukraine)

Deputy Editor-in-Chief

Tetiana Holovach, Doctor of Economics, Professor, auditor, deputy director for scientific work of the Institute of Audit (Ukraine)

Members of the editorial board

Anton Boiko, PhD in Economics, Associate Professor of Economic Cybernetics department, Sumy State University (Ukraine)

Olena Velychko, PhD in Economics, Associate Professor of International Finances department, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine)

Anatolii Herasymovych, Doctor of Economics, Professor, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine)

Tețiana Hilorme, Doctor of Economics, Associate Professor, Head of the department of international projects, Professor of the Department of Economics, Entrepreneurship and Enterprise Management, Oles Honchar Dnipro National University (Ukraine)

Liubomyra Kindratska, Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Tax Management and Financial Monitoring, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine)

Iryna Kryshchopa, Doctor of Economics, Professor, Professor of Accounting and Taxation department, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine)

Yurii Mantsevych, Doctor of Economics, Associate Professor, Scientific Secretary, State Enterprise "Research and Design Institute of Urban Development" (Ukraine)

Olena Petryk, Doctor of Economics, Professor, Head of the auditing department, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine)

Peter Plavcan, Dr.h.c., prof. Ing., Rector, Vysoka skola Danubius (Slovakia)

Yevheniia Poliakova, PhD in Economics, Associate Professor of Finances and Banking department, vice-rector for scientific and pedagogical work, Higher Educational Institution «International Technology University "Mykolaiv Polytechnic"» (Ukraine)

Olena Potyshniak, Doctor of Economics, Professor, Professor of the Organization of Production, Business and Management department, Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture (Ukraine)

Yuliia Slobodanyk, Doctor of Economics, Professor, Professor of the auditing department, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine)

Evangoulos Siskos, Doctor of Economics, Professor, University of Western Macedonia (Greece)

Serhii Tkachenko, Doctor of Economics, Professor, Rector, Higher Educational Institution «International Technology University "Mykolaiv Polytechnic"»; academician of Academy of Economic Sciences of Ukraine (Ukraine)

Viktor Trynchuk, PhD in Economics, Associate Professor, Professor of Financial Markets department, University of the State Fiscal Service of Ukraine (Ukraine)

Liudmyla Chyzyevska, Doctor of Economics, Professor, Professor of Information Systems in Management and Accounting department, State University "Zhytomyr Polytechnic" (Ukraine)

Gulnara Balgimbekova, PhD in Legal Sciences, Head of the constitutional and international law department, Karagandy State University named after E.A. Buketov (Kazakhstan)

Oleksandr Bryhinets, Doctor of Legal Sciences, Professor, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law; member of the Union of Lawyers of Ukraine (Ukraine)

Viktor Vasylynchuk, Doctor of Legal Sciences, Professor, Professor of the Operational and Investigating department, National Academy of Internal Affairs; Honored Lawyer of Ukraine, colonel of the Police (Ukraine)

Serhii Konstantinov, Doctor of Legal Sciences, Professor, Head of the Administrative Activity department, National Academy of Internal Affairs (Ukraine)

Ihor Ozerskyi, Doctor of Legal Sciences, Professor, Professor of the Civil and Criminal Law and Process department, Petro Mohyla Black Sea National University; academician of the National Academy of Sciences of Higher Education of Ukraine (Ukraine)

Malgorzata Skorzevska-Amberg, PhD, DSc, Theory, Philosophy and History of Law department, College of Law, Kozminski University (Poland)

Yurii Frytskyi, Doctor of Legal Sciences, Professor, Professor of the Constitutional, Administrative Law and Social and Humanitarian disciplines department, Law and Public Relations Institute of the "Ukraine" University; Honored Lawyer of Ukraine, member of the Central Election Commission (Ukraine)

Anatolii Yarovyi, PhD in Legal Sciences; retired judge; member of the International Police Association (Ukrainian section) (Ukraine)

Committee of consultants and language editors

Marie-France Quenouille (Cazals), PhD in Human Science (France)

Lesia Popovetska-Demchenko (Ukraine-France) – Managing editor

Anna Tumanian (Ukraine) – Issue Editor

ЗМІСТ

КОВТУНЕНКО Ю.В., КОВТУНЕНКО Н.М., ШУНТОВ С.С., ВОРОНЖАК А.П. Організаційне забезпечення міжнародного бенчмаркінгу підприємства	8
ЧУБАТИЙ Ю.С. Окремі аспекти функціонування національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку.....	11
ЖИДОВСЬКА Н.М., ДРОЗДОВА О.Г., ФУРСА Т.П. Застосування мультифакторної аутентифікації для забезпечення безпеки бухгалтерського обліку в епоху цифрової економіки України	16
LISOVYI V. The right to health care in the EU legal system (Право на охорону здоров'я в системі законодавства ЄС).....	23
БОЛЬШАКОВА О.В., ЗАКАЛЕНКО О.В. Методологічний аспект правової природи права на задоволення адміністративного позову.....	26
МАЛИНОВСЬКА Ю.Б., КОРАБЕЛЬ І.Ю., ТВОРИДЛО І.М., ТВОРИДЛО О.М. Стратегії фінансової взаємодії та інновацій у періоди економічних перетворень від післявоєнної відбудови до європейської інтеграції.....	32
ІВАНОВСЬКА А.М., ГАВРІК Р.О. До питання про визначення адміністративно-правового статусу місцевих органів публічної адміністрації	36
ДОРОШ І.М., ЧАПЛІНСЬКИЙ Ю.М., ВЕЙ Р.А. Особливості фінансування громадських організацій в Україні: аналізування в розрізі зарубіжного досвіду	40
ПАЦЮК О.Д. Правове забезпечення здійснення адміністративно-правового регулювання виробництва та обігу цементу в Україні	44
СОЛОМІНА Г.В., РОЖЕНКО М.В., ВОВЧЕНКО А.В. Правове регулювання фінансової сфери в умовах євроінтеграції	49
КОЗУБ В.О., ШИ С., ОРЕЛ Ю.Л. Цифрова економіка та її роль у формуванні інноваційного бізнес-середовища	54
НОВІЦЬКА І.В. Освіта як об'єкт адміністративно-правового регулювання.....	59
ГРИГОРІВ О.О., АБРАМОВ А.П., КРОЧАК О.І. Модернізація облікових процесів у бюджетних установах: ефективність та прозорість	63
ПОСОХОВ І.М., ЛУКІНА С.Ю. Макроекономічні проблеми інтеграції України до ЄС	69
ЗУБАРЕВА А.Є. Сурогатне материнство: на прикладах азійських держав	73
ЗВОНАР В.П., РЕШЕТНЯК Н.Б., ТОМАХ В.В. Цифрова економіка та трансформація традиційних індустрій: виклики та можливості інституціоналізації цифрової економіки ...	79
ДУЗЯК К.В., ЯЦИК Т.П. Міжнародний досвід проведення фінансових розслідувань як позитивна практика для України	84
ГОЛЬДБЕРГ Н.О. Стан наукового розроблення застосування примусових заходів медичного характеру	88
ГУДИМА Л.О. Аналіз факторів конкурентоспроможності підприємств будівельної галузі.....	92

РЯБУЩЕНКО Д.Ю. Проблематика правового статусу та правомірності відібрання геномної інформації особи	98
САМСІН Р.І. Поява і поширення інвестиційних токенів, їх ознаки та співвідношення з криптовалютами	102
ЧЕРНОДУБОВА Е.В., ЦАРЕВСЬКИЙ О.В. Перспективи розвитку системи адаптивного управління на промислових підприємствах в Україні	108
КОРНЄЄВ Ю.В., МИТРОХІН Ю.О. Поняття земель сільськогосподарського призначення	113
АЩЕУЛОВА О.М., КРЮЧКОВА Н.М., БОРЗЕНКОВА О.Д. Макроекономічне планування та прогнозування в умовах війни: виклики для України	118
БІЛЕУШ А.І. Роль корпоративної соціальної відповідальності у стратегічному розвитку підприємства.....	123
ХОБТА Ю.М. Недосконалість законодавства, що регулює молочну галузь	127
ХОМУТЕНКО В.П., ЛУЦЕНКО І.С., МОТИГІН Д.В. Критерії оцінювання ефективного використання бюджетних коштів у здійсненні публічних закупівель: теоретико-методичні аспекти.....	130
ВДОВІЧЕН А.А., ВДОВІЧЕНА О.Г., КРИМСЬКА А.О. Цифрова економіка та кібербезпека: аналіз загроз та стратегій захисту в контексті інституціоналізації.....	135
ПАНАСЮК О.Т., ПОГОРЄЛОВА О.С. Функції права: особливості галузевої методології	141
ЗЛЕПКО Н.І. Проблема інституціоналізації кола спеціальних правових режимів банківської діяльності	146
БАРІДА Н.П. Європейська монетарна економіка: глобальні виклики та тенденції розвитку	151
БОЙКО О.О., БОРИСЮК А.В., ПОДРЕЗА М.С. Особливості управлінського контролю авіаційного підприємства	154
ВОЛОШИН Г.Р. Особливості самозахисту як неюрисдикційної форми захисту прав здобувачів освіти.....	158
ГОЛОВАЧ В.В., ГОЛОВАЧ Т.А. Ризик-орієнтований підхід у кримінології.....	162

ІНТЕРВ'Ю, АНАЛІТИКА, КОНСУЛЬТАЦІЇ

БОНДАР В.П. Методи форензик-аналізу для розслідування шахрайств і корпоративних злочинів	166
---	-----

DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2024.4.27>

УДК 336.144(477)

Віра Петрівна ХОМУТЕНКО

к.е.н., професор, судовий експерт, Одеський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7204-7209>

e-mail: homutenko-vera@ukr.net

Ірина Сергіївна ЛУЦЕНКО

к.е.н., доцент, Одеський національний економічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9613-4307>

e-mail: irina_finance2014@ukr.net

Дмитро Венедиктович МОТИГІН

судовий експерт, Одеський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-5069-9641>

e-mail: motigindmitriy@ukr.net

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ У ЗДІЙСНЕНІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ

Досліджено теоретико-методичні основи критеріїв оцінювання та показників ефективного використання бюджетних коштів та застосування їх у дослідженні показників максимальної економії бюджетних коштів під час здійснення публічних закупівель. Обґрунтовано необхідність юридичної визначеності окремих положень бюджетного та закупівельного законодавства стосовно визначення дефініції термінів «ефективність та результативність», «максимальна економія» використання бюджетних коштів, «очікувана та ринкова вартість предмета закупівель», «відповідність договірної ціни середньоринковим цінам». Визначено критерії оцінювання та показники ефективності використання бюджетних коштів у публічних закупівлях. Запропоновано необхідність розроблення методичного забезпечення проведення досліджень ефективності та максимальної економії у використанні бюджетних коштів у публічних закупівель.

Ключові слова: ефективність, максимальна економія, критерії оцінки та показники ефективності, бюджетні кошти, публічні закупівлі, очікувана та ринкова вартість предмета закупівель

ВСТУП

У сучасній практиці проведення досліджень ефективності використання бюджетних коштів публічних закупівель наявні значні проблеми, що спричинено юридичною невизначеністю окремих положень бюджетного та закупівельного законодавства, а відсутність відповідальності суб'єктів державного сектору економіки за неефективне використання бюджетних коштів публічних закупівель, призводить до зростання корупційних ризиків та значних втрат бюджетних коштів у цій сфері.

Нині діючий порядок перевірок публічних закупівель Державною аудиторською службою України [1] та іншими уповноваженими органами [2-4] не передбачає визначення ефективності використання бюджетних коштів у здійсненні закупівельних операцій. Крім того, в них немає нормативно визначених критеріїв оцінювання та показників ефективного використання бюджетних коштів публічних закупівель. Так, нині діючі законодавчі-нормативні акти не упереджують втрату бюджетних коштів у сфері публічних закупівель через їх неефективне використання. Це вимагає здійснення наукового аналізу критеріїв оцінювання та показників ефективного використання бюджетних коштів публічних закупівель та внесення змін до нормативно-правових актів, які б упереджували неефективне використання бюджетних коштів у здійсненні закупівельних операцій суб'єктами державного сектору економіки.

Окремі питання визначення ефективності використання бюджетних коштів знайшли відображення у наукових працях таких науковців, як Т. Бугай [5], Т. Воронкова [6], А. Дідик [7], Н. Зdirко [8], К. Кошкіна [9],

І. Крещенко [10], І. Парасій-Вергуненко [11], Т. Письменна [12] та ін. Проте, не применшуючи важливості виконаної вченими роботи та отриманих ними результатів, необхідно зазначити, що більшість науковців вважають показником ефективності відносно економії бюджетних коштів, визначену як різницю між очікуваною вартістю закупівлі та вартістю переможеної пропозиції (мінімальної пропозиції [12]), – різницю між очікуваною вартістю та фактичною (кінцевою) вартістю укладеної угоди [9, 11]. Однак, на нашу думку, за відсутності нормативно встановленого порядку визначення очікуваної вартості (нині діють лише методичні рекомендації Міністерства економіки, які носять рекомендаційний характер і не обов'язкові до застосування) [13] та передбаченого пп. 6 п. 13 Постанови КМУ №1178 від 12.10.2022 р. можливого перевищення договірної ціни над очікуваною вартістю предмета закупівлі [14]. Застосування цих показників ефективності використання бюджетних коштів у закупівельних операціях є дискусійним і свідчить про необхідність подальших досліджень у цій царині.

МЕТА статті – визначення критеріїв оцінювання та показників ефективності використання бюджетних коштів у публічних закупівлях.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Для досягнення поставленої мети дослідження у статті застосовано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: аналіз та синтез (у дослідженні основних теоретико-методичних аспектів визначення критеріїв оцінювання та показників ефективності використання бюджетних коштів у публічних закупівлях); порівняння (в аналізуванні визначення поняття «ефективність» у

законодавчих актах); узагальнення (в узагальненні результатів дослідження) тощо. Методологічною та інформаційною основою дослідження є наукові праці вітчизняних та іноземних вчених, матеріали періодичних видань, законодавчі акти.

РЕЗУЛЬТАТИ

В сучасних умовах особливого значення набувають публічні закупівлі товарів суб'єктами державного сектору економіки, які є основою їх ефективної діяльності. Так, обсяги закупівель, які були проведені через систему Prozorro, у 2023 р. становили 480 млрд грн, водночас за даними Міністерства економіки за завершеними тендерами замовникам вдалося знизити ціну своїх закупівель на 37 млрд грн від очікуваної вартості предмета закупівлі [15].

Публічна закупівля суб'єктів державного сектору економіки являє собою придбання ними необхідних товарів, робіт і послуг у необхідній кількості за очікуваною ціною, з доставкою в необхідний час, у потрібне місце, у порядку, встановленому Законом України «Про публічні закупівлі» [16] та під час воєнного стану із урахуванням правил, встановлених Постановою КМУ № 1178 від 12.10.2022 [14].

Основним джерелом фінансування публічних закупівель суб'єктів державного сектору економіки є кошти державного та місцевого бюджетів (обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування) України та кошти державних та комунальних підприємств. Їх максимальна економія та ефективність використання є одним з принципів здійснення публічних закупівель, передбачених ст. 5 Закону України «Про публічні закупівлі» [16]. Однак Законом не визначено, які показники розкривають максимальну економію та ефективність використання бюджетних коштів у здійсненні закупівельних операцій. Немає визначення терміну «ефективність» і у Бюджетному кодексі (БК) України за наявності зазначених у ст. 7 цього кодексу принципів «ефективності та результативності», яких зобов'язані додержуватись усі учасники бюджетного процесу під час складання та виконання бюджетів, зокрема й у сфері публічних закупівель [17].

У прийнятому до розгляду законопроекті за № 10150 від 13.10.2023 р. «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо встановлення відповідальності за неефективне використання бюджетних коштів» надано визначення терміну «ефективне використання бюджетних коштів» – це сукупність дій учасника бюджетного процесу відповідно до його повноважень, спрямована на досягнення цілей, запланованих на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку економіки у виконанні бюджетів та отримання максимального результату, визначеного розрахунками витрат бюджету відповідно до затверджених законодавством методик та правил, у використанні визначеного бюджетом обсягу коштів (ч. 1 ст. 2 БК України). У контексті цього визначення можливо його застосування в оцінюванні ефективності використання бюджетних коштів за бюджетними програмами, оскільки вони являють собою сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення і реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього

функцій [17].

Однак таке оцінювання ефективності використання бюджетних коштів за окремою закупівельною операцією на практиці проблематичне внаслідок складності розрахунку показників відповідності окремої закупівельної операції інтересам «національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку економіки». З урахуванням цього важливо розробити та впровадити у практику критерії оцінювання ефективного використання бюджетних коштів за окремими закупівельними операціями, які являють собою ознаку або параметр, за яким здійснюється відбір показників, які зможуть досить точно охарактеризувати якісну та сутнісну характеристику закупівельної операції суб'єкта державного сектору економіки.

Доцільно зазначити, що показниками є кількісні дані, що у своїй сукупності дають змогу охарактеризувати та оцінити стан ефективного використання бюджетних коштів, зокрема й у публічних закупівлях.

Однак відсутність у нормативно-правових актах критеріїв оцінювання та показників ефективності використання бюджетних коштів за закупівельними операціями призводить до дискусій та потребує їх дослідження та розроблення методики з їх застосування на практиці у сфері внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю за ефективним використанням бюджетних коштів. Це оскільки втрати бюджетних коштів від неефективного їх використання є суттєвими. Так, відповідно до Звітів Рахункової палати за період 2015-2022 рр. український бюджет втратив 92,01 млрд грн від їх неефективного використання у сфері публічних закупівель (рис. 1).

Доцільно зазначити, що визначення поняття «ефективність» зустрічається в окремих законодавчо-нормативних актах: у Законі України «Про державну службу» «ефективність» визначена як раціональне і результативне використання ресурсів для досягнення цілей державної політики, а у ДСТУ ISO 9000:2015 «ефективність» характеризується як *співвідношення між досягнутим результатом і використаними ресурсами* [19, п. 3.7.10].

Сучасні наукові джерела терміну «ефективність» надають різноманітні інтерпретації, за морфологічною ознакою: як вибір правильних цілей, як результат (ефект) – з погляду оптимального використання фінансових ресурсів, як оцінювання – вимірювання найкращого використання ресурсів, як співвідношення – результату з цілями або результату з витратами на його отримання.

У характеристиці ефективності як економічної категорії переважно застосовують такі терміни, як «продуктивність» та «результативність», які також визначаються співвідношенням результатів та витрат [5-7, 9, 12].

Ми підтримуємо позицію науковців, які пов'язують ефективність з ефектом через витрати ресурсів, необхідних для здійснення процесу, в результаті якого й отримано ефект (результат), що може бути як позитивним, так і негативним [10, 20].

З урахуванням вищенаведеного визначення ефективності від використання бюджетних коштів за окремою закупівельною операцією суб'єкта державного сектора економіки пропонуємо визначати за формулою:

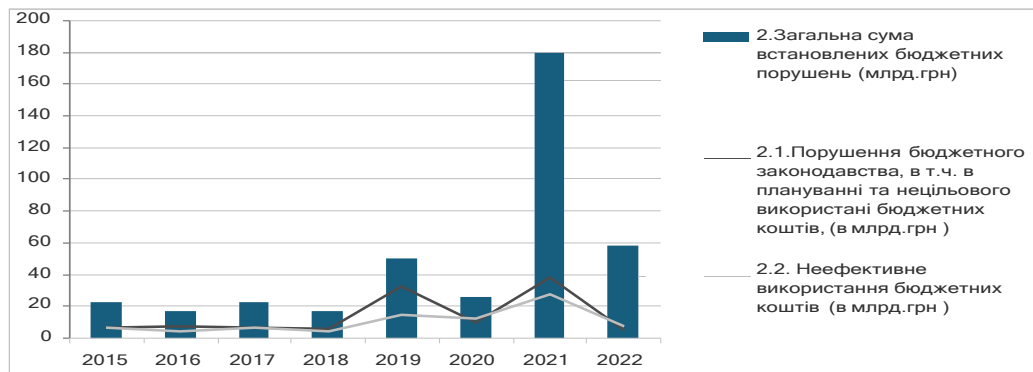

Рис. 1. Динаміка неефективного використання бюджетних коштів Державного бюджету України за період 2015-2022 рр.

$$Еб.к. = (1 - P_в / B_к) \times 100\%, \quad (1)$$

де: *Еб.к.* – ефективність використання бюджетних коштів за окремою закупівельною операцією суб'єкта державного сектора економіки; *P_в* – результат (ефект) від закупівельної операції в ринкових цінах предмета закупівлі, скоригований на коефіцієнт нецінових показників; *B_к* – фактичні касові витрати суб'єкта державного сектора економіки на оплату поставки предмета закупівлі в рамках виконання відповідного договору про публічну закупівлю.

Результат (ефект) закупівельної операції в ринкових цінах предмета закупівлі (*P_в*) слід скоригувати на коефіцієнт нецінових показників договору закупівлі, оскільки реальна ринкова вартість предмета закупівлі залежить від технічних характеристик та технічних умов заявлених у тендерній документації (якості поставленого предмета закупівлі), строків оплати (наявність чи відсутність предоплати), гарантійного обслуговування, експлуатаційних витрат тощо. Однак вплив нецінових показників на ринкову ціну слід кількісно обмежити, скажімо, не більше 30% від ринкової вартості предмету закупівлі. Наприклад, бюджетна установа здійснила закупівельну операцію на суму 10 тис. грн, водночас ринкова вартість предметів закупівлі становила 11 тис. грн, однак якість придбаного предмета закупівлі відповідає вимогами тендерної документації лише на 90%, гарантійний період обслуговування предмета закупівлі передбачено договором про публічну закупівлю – 6 міс. проти 12 міс., які передбачались тендерною документацією, тобто становив 50%, а інші показники відповідали умовам тендерної документації (експлуатаційні витрати – 100%, строки поставки – 100%, місце поставки – 100%). В нашому прикладі результат (ефект) закупівельної операції в ринкових цінах предмета закупівлі (*P_в*), скоригований на коефіцієнт нецінових показників, становитиме 9680,00 грн.

$$\begin{aligned} & ((11000 \times 0,9) + (11000 \times 0,5) + (11000 \times 1) + \\ & + (11000 \times 1) + (11000 \times 1)) = 48400 / 5 = 9680. \end{aligned}$$

Отриманий результат розрахунку свідчить, що витрачання бюджетних коштів у здійсненні цієї закупівельної операції є неефективним, незважаючи на те, що предмет закупівлі за ціною нижче ринкової. Оскільки з урахуванням нецінових показників результат (ефект) закупівельної операції в ринкових цінах предмета закупівлі (*P_в*) становить 9680 грн, що на 320 грн менше касових витрат – 10 тис. грн бюджетної установи на оплату поставки предмета закупівлі в рамках виконання

цього договору про публічну закупівлю.

Доцільно зазначити, що показники, що застосовуються для оцінювання ефективності використання бюджетних коштів у здійсненні публічних закупівель, повинні бути математично коректними (кількісними) та не містити елементів з неоднозначним тлумаченням та бути документально підтвердженими. Зокрема, ринкові ціни предмета публічних закупівлі може бути підтверджено довідками уповноважених органів, якими є Державна служба статистики України, Торгово-промислова палата України та інші спеціально уповноважені органи, бюлетенями товарних бірж тощо. Документом, який підтверджує якість предмета закупівлі, може бути декларація виробника або сертифікат відповідності, виданий компетентним органом, незалежним від особи чи організації, що поставила товар. Касові витрати замовника за закупівельними операціями підтверджуються виписками Казначейства або уповноваженим банкам.

Цей підхід до визначення показника ефективності окремої закупівельної операції суб'єктів державного сектора економіки, на нашу думку, надає можливість в рамках внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю встановлювати додержання замовниками принципу максимальної економії та ефективного використання бюджетних коштів у сфері публічних закупівель, а у разі прийняття змін до діючого законодавства, передбачених законопроектом №10150 від 13.10.2023 р.

Вбачаємо необхідність внесення змін в діючий порядок здійснення фінансового контролю за використанням бюджетних коштів у сфері публічних закупівель уповноваженими органами та впровадження нових методик визначення критеріїв оцінювання та показників ефективного використання бюджетних коштів від здійснення окремих закупівельних операцій суб'єктами державного сектора економіки.

На сьогодні у законодавчих актах немає відповідальності суб'єктів державного сектора економіки за неефективне використання бюджетних коштів у сфері публічних закупівель, про що свідчить зміст гл. 18 БК України [17] та розд. IX Закону України «Про публічні закупівлі» [16]. У зазначених законодавчих актах передбачено лише відповідальність за використання бюджетних коштів за нецільовим призначенням [17, п. 24 ч. 1 ст. 116]. Тому, на нашу думку, ст. 116 БК України необхідно доповнити пунктом про відповідальність за неефективне використання бюджетних коштів, зокрема й у сфері публічних закупівель. А ст. 119 БК України доповнити ч. 2 з визначенням «неефективного

використання бюджетних коштів, зокрема й сфері публічних закупівель», а саме здійснення закупівельної операції за ціною, що перевищує середньоринкові ціни на дату укладання договору або предмет закупівлі. Аналогічні до доповнення необхідно внести і до ст. 44 розд. IX Закону України «Про публічні закупівлі» про відповідальність замовників предметів закупівлі.

ВИСНОВКИ

Отже, теоретично-методичний підхід до формування критеріїв оцінювання та показників ефективності використання бюджетних коштів у сфері публічних заку-

півель надає можливість застосувати його у здійсненні фінансового контролю у цій сфері за умови внесення змін у діючі законодавчо-нормативні акти стосовно визначення дефініції терміну ефективного використання бюджетних коштів, впровадження відповідальності розпорядників бюджетних коштів за недодержання принципу максимальної економії бюджетних коштів та ефективності публічних закупівель та запровадження відповідної методики перевірок ефективного використання бюджетних коштів за окремими закупівельними операціями відповідними уповноваженими органами.

Список використаних джерел

1. Порядок проведення перевірок закупівель Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами: Постанова Кабінету Міністрів України від 1.08.2013 р. № 631. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/631-2013-p#Text>
2. Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 р. № 215. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-p#Text>
3. Про Рахункову палату: Закон України від 02.07.2015 № 576-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>
4. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.1993 р. № 3660-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12/print>
5. Бугай Т.В. Методичні підходи до оцінки ефективності бюджетного процесу в Україні. *Ефективна економіка*. 2015. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4287>
6. Воронкова Т.Є., Мельник А.О. Економічний зміст показників ефективності використання бюджетних коштів. *Економіка та держава*. 2020. № 11. С. 84–87
7. Дідик А.М., Погорелов Ю.С. Показники оцінювання продуктивності та економності використання бюджетних коштів закладами вищої освіти. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2019. Вип. 1. С. 20-28
8. Здырко Н.Г. Анализ та державний аудит публічних закупівель: теорія, методологія, організація: автореферат дис..... д-ра екон. наук: 08.00.09. Київ, 2020. 39 с.
9. Кошкіна К.О. Теоретичні аспекти вимірювання ефективності видатків на публічні закупівлі. *The 5th International scientific and practical conference "Science and technology: problems, prospects and innovations"* (February 16-18, 2023). Осака, 2023. С. 363-369. URL: <https://sci-conf.com.ua/v-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiyascience-and-technology-problems-prospects-and-innovations-16-18-02-2023-osakayaponiya-arhiv/>
10. Крещенко І. Оцінка ефективності використання бюджетних коштів та контроль за дотриманням бюджетного законодавства. *Фінансовий контроль*. 2017. № 11(142). С.29-35
11. Парасій-Вергуненко І.М. Аналіз публічних закупівель: методичні та практичні аспекти. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2017. № 7(35). С. 65-71
12. Письменна М.С. Концепція аналізу ефективності системи державних закупівель. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. № 5(10). URL: http://http://www.easterneuropeebm.in.ua/journal/10_2017/23.pdf
13. Примірний методика визначення очікуваної вартості предмета закупівлі: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 18.02.2020 р. № 275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0275915-20#Text>
14. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі»: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2022 р. № 1178. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-p#ed20230907#Text>
15. Звіти Міністерства економіки України «Підсумки публічних закупівель» URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/pidsumky-publichnykh-zakupivel-u-2023-rotsi-obsiah-y-zakupivel-zrosly-utrychi-do-480-mlrd-hrn>
16. Про публічні закупівлі: Закон України від 25 грудня 2015 р. № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19>
17. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 року №2456-VI <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
18. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо встановлення відповідальності за неефективне використання бюджетних коштів: Проект Закону України від 13.10.2023 № 10150. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=76989
19. ДСТУ ISO 9000:2015. Система управління якістю. Основні положення та словник термінів. (ISO 9000:2015, IDT). [Чинний від 01.07.2016]. Київ, 2016. 45 с. (Інформація та документація)
20. Алексеєнко Л.М., Олексієнко В.М. Економічний тлумачний словник: власність, приватизація, ринок цінних паперів (українсько-англійсько-російський). Тернопіль, 2003. 672 с.

References

1. The procedure for conducting procurement audits by the State Audit Service and its interregional territorial bodies: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 1, 2023 No. 631. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/631-2013-p#Text> (in Ukrainian).
2. On the approval of the Regulation on the State Treasury Service of Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 15, 2015 No. 215. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-p#Text> (in Ukrainian).
3. On the Accounting Chamber: Law of Ukraine dated July 2, 2015 No. 576-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19> (in Ukrainian).
4. On the Antimonopoly Committee of Ukraine: Law of Ukraine dated November 26, 1993 No. 3660-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12/print> (in Ukrainian).
5. Buhai T.V. Methodical approaches to assessing the effectiveness of the budget process in Ukraine. *Efficient economy*. 2015. No. 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4287> (in Ukrainian).
6. Voronkova T., Melnyk A. Economic change of indicators of efficiency from the budgetary costs transfer. *Economy and the state*. 2020. No. 11. pp. 84–87. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.11.84 (in Ukrainian).
7. Didyk A.M., Pohorelov Yu.S. Indicators of evaluating the productivity and economy of the use of budget funds by institutions of higher education. *Bulletin of Taras Shevchenko Kyiv National University. Economy*. 2019. No. 1. pp. 20-28 (in Ukrainian).
8. Zdyrko N.H. Analysis and state audit of public procurement: theory, methodology, organization: abstract dis..... Doctor of economic

sciences: 08.00.09. Kyiv, 2020. 39 p. (in Ukrainian).

9. Koshkina K.O. Theoretical aspects of measuring the efficiency of expenditures on public procurement, Science and technology: problems, prospects and innovations. *Proceedings of the 5th International scientific and practical conference*. Osaka, 2023. pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/v-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiyascience-and-technology-problems-prospects-and-innovations-16-18-02-2023-osakayaponiya-arhiv/> (in Ukrainian).

10. Kreshchenko I. Evaluation of the effectiveness of the use of budget funds and control over compliance with budget legislation. *Financial control*. 2017. No. 11(142). pp. 29-35. (in Ukrainian).

11. Parasi-Verhunencko I.M. Public procurement analysis: methodological and practical aspects. *Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". "Economics"*. 2017. No. 7 (35). pp. 65-71 (in Ukrainian).

12. Pysmenna M.S. Concept of analyzing the efficiency of the public procurement system. Eastern Europe: Economy, Business and Management. 2017 No. 5(10). URL: http://www.easterneuropeebm.in.ua/journal/10_2017/23.pdf (in Ukrainian).

13. An exemplary method of determining the expected value of the purchase item: Order of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture dated February 18, 2020 No. 275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0275915-20#Text> (in Ukrainian).

14. On approval of the specifics of public procurement of goods, works and services for customers provided for by the Law of Ukraine "On Public Procurement": Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated October 12, 2022 No. 1178. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-n/ed20230907#Text> (in Ukrainian).

15. Results of public procurement: Reports of the Ministry of Economy of Ukraine. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/pidsumky-publichnykh-zakupivel-u-2023-rotsi-obsiah-y-zakupivel-zrosly-utrychi-do-480-mlrd-hrn> (in Ukrainian).

16. On public procurement: Law of Ukraine dated December 25, 2015 No. 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (in Ukrainian).

17. Budget Code of Ukraine: Law of Ukraine dated July 08, 2010 No. 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (in Ukrainian).

18. On amendments to the Budget Code of Ukraine regarding the establishment of responsibility for inefficient use of budget funds: Draft Law of Ukraine dated October 13, 2023 No. 10150. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=76989 (in Ukrainian).

19. DSTU ISO 9000:2015. Quality management system. Basic provisions and glossary of terms. (ISO 9000:2015, IDT), SE UkrNDNC. Kyiv, 2016. 45 p. (in Ukrainian).

20. Alekseienco L.M., Oleksienco V.M. Economic explanatory dictionary: property, privatization, securities market (Ukrainian-English-Russian). Ternopil, 2003. 672 p. (in Ukrainian).

Vira KHOMUTENKO

PhD in Economics, Professor, forensic expert, Odesa Scientific Research Forensic Center of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7204-7209>

e-mail: homutenko-vera@ukr.net

Iryna LUTSENKO

PhD in Economics, Associate Professor, Odesa National Economic University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9613-4307>

e-mail: irina_finance2014@ukr.net

Dmytro MOTYHIN

forensic expert, Odesa Scientific Research Forensic Center of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-5069-9641>

e-mail: motigindmitriy@ukr.net

EVALUATION CRITERIA OF THE EFFICIENT USE OF BUDGET FUNDS WHEN PERFORMING PUBLIC PROCUREMENTS: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS

Introduction. In modern conditions, public purchases of goods by subjects of the public sector of the economy, which are the basis of their effective activities, are of particular importance. However, significant problems have crept into the effectiveness of the use of budget funds for public procurement, caused by the legal uncertainty of certain provisions of the budget and procurement legislation, and the lack of responsibility of the subjects of the public sector of the economy for the inefficient use of budget funds for public procurement leads to an increase in corruption risks and significant losses of budget funds in this area.

The purpose of the paper is to determinate the evaluation criteria and indicators of the effectiveness of the use of budget funds in public procurement.

Results. The theoretical and methodological bases of evaluation criteria and indicators of effective use of budget funds and their application during the study of indicators of maximum saving of budget funds during public procurement were studied. The inefficiency of the use of budget funds in public procurement was established. The need for legal certainty of certain provisions of budget and procurement legislation regarding the definition of the terms "efficiency and effectiveness", "maximum economy" in the use of budget funds, "expected and market value of the subject of procurement", "compliance of the contract price with average market prices" is justified. It is noted that there are no evaluation criteria and indicators of the effectiveness of the use of budget funds for procurement operations in the normative legal acts. Evaluation criteria and indicators of the effectiveness of the use of budget funds in public procurement have been determined. The need to develop methodical support for conducting research on efficiency and maximum savings when using budget funds in public procurement is proposed.

Conclusion. The theoretical and methodological approach to the formation of evaluation criteria and indicators of effectiveness of usage of budget funds in the field of public procurement provides the opportunity to use it in the implementation of financial control in this field.

Keywords: efficiency, maximum savings, evaluation criteria and performance indicators, budget funds, public procurement, expected and market value of the subject of procurement

